

Briuselis, 2025 m. balandžio 24 d.
(OR. en)

8235/25
ADD 1

JAI 491
SCHENGEN 22
SCH-EVAL 25
FRONT 95
IXIM 79
MIGR 145
ASILE 34
ENFOPOL 121
COMIX 121
CORDROGUE 45
VISA 60
CH
IS
NO
LI

PRIDEDAMAS PRANEŠIMAS

nuo:	Europos Komisijos generalinės sekretorės, kurios vardu pasirašo direktorė Martine DEPREZ
gavimo data:	2025 m. balandžio 23 d.
kam:	Europos Sąjungos Tarybos generalinei sekretorei Thérèse BLANCHET
Komisijos dok. Nr.:	COM(2025) 185 final
Dalykas:	Komisijos komunikato Europos Parlamentui, Europos Vadovų Tarybai, Tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui „2025 m. Šengeno erdvės padėties ataskaita“ PRIEDAS

Delegacijoms pridedamas dokumentas COM(2025) 185 final.

Priedama: COM(2025) 185 final

Briuselis, 2025 04 23
COM(2025) 185 final

ANNEX 1

PRIEDAS

prie

**Komisijos komunikato Europos Parlamentui, Europos Vadovų Tarybai, Tarybai,
Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui**

2025 m. Šengeno erdvės padėties ataskaita

1 PRIEDAS

Šengeno sistemos įgyvendinimas: horizontalioji ir atskirų šalių Šengeno vertinimo ir stebėsenos veiklos, įskaitant padėtį prie vidaus sienų, apžvalga

Šengeno erdvė yra didžiausia pasaulyje laisvės, saugumo ir teisingumo erdvė be vidaus sienų. Ji naudinga daugiau kaip 450 mln. ES piliečių, taip pat ne ES piliečiams, kurie gyvena ES arba joje lankosi kaip turistai, studentai ar verslo reikalais. Pastaruosius keturis dešimtmečius Šengeno erdvėje ši laisvė ir saugumas užtikrinami tvirta sistema, kuria grindžiama su ja susijusi kasdienė veikla. Įgyvendinant Šengeno sistemą nustatytos suderintos, aukštų standartų atvykimo taisyklės, užtikrinamas griežtas ir veiksmingas išorės sienų valdymas ir skatinamas veiksmingas bendradarbiavimas teisėsaugos ir imigracijos klausimais. Sistema neveikia izoliuotai – ji grindžiama valdymo sistema, pagal kurią pirmenybė teikiama veiksmingam Šengeno taisyklių įgyvendinimui ir koordinuotam atsakui.

*Atsižvelgiant į tai, svarbų vaidmenį puoselėjant gerai veikiančios erdvės be vidaus sienų kontrolės sąlygas atlieka **Šengeno vertinimo ir stebėsenos mechanizmas**. Naudodamasi šiuo lygiaverčių partnerių mechanizmu, nacionalinių ekspertų grupės, koordinuojamos Komisijos ir padedamos ES agentūrų ir įstaigų stebėtojų, atlieka kiekvienos Šengeno šalies vertinimus, kad nustatytų trūkumus ir užtikrintų greitą jų šalinimą, taip užkirsdamos kelią bet kokiam šalutiniam poveikiui, kuris galėtų kelti pavojų Šengeno erdvės vientisumui ir stabilumui. Šis mechanizmas taip pat yra priemonė, naudojama vertinant naujų šalių pasirengimą taikyti visas Šengeno taisykles siekiant galutinio tikslo – vykdant prisijungimo prie Šengeno erdvės procesą panaikinti vidaus sienų kontrolę.*

*2024 m. Komisija ir Šengeno šalys, tvirtai remiamos ES agentūrų ir įstaigų, toliau darė su **trečios kartos Šengeno vertinimais** susijusią pažangą. Taikant naująjį Šengeno vertinimo reglamentą buvo iš esmės supaprastinta ir sumažinta administracinė našta (rengiant naujas Šengeno šalių ataskaitas pateikta šešis kartus mažiau ataskaitų, taigi pateikta ir mažiau rekomendacijų), padidintas strateginis dėmesys ir racionalizavimas bei rezultatų skaidrumas. Prie to taip pat prisidėjo nacionalinių šalių koordinatorių dalyvavimo stiprinimas. Be to, siekiant sukurti vieningą Šengeno vertinimo mokymo sistemą, buvo parengta išsami mokymo strategija. Komisija toliau sieks įtvirtinti šį naują požiūrį trumpindama ataskaitas ir teikdama mažiau rekomendacijų, dėmesį sutelkdama į geresnį svarbiausių struktūrinių reformų įgyvendinimą.*

*2024 m. **Šengeno vertinimai** buvo atlikti Kroatijoje, Lenkijoje, Vengrijoje, Slovakijoje ir Čekijoje. Jie ypač padėjo suvokti padėtį prie ES rytinių sienų. Šiuose vertinimuose atkreiptas dėmesys į iššūkius, kylančius dėl dabartinės geopolitinės aplinkos, įskaitant Rusijos keliamas hibridines grėsmes, kurios daro didelį poveikį Šengeno erdvės vidaus saugumui. Apskritai vertinimai parodė, kad šios šalys veiksmingai dalyvauja Šengeno architektūroje ir įgyvendina nustatytas taisykles. Tačiau, atsižvelgiant į kintančius saugumo iššūkius, reikia pasirengti geriau. Nors užtikrinti, kad pasienyje būtų visapusiškai paisoma pagrindinių teisių, buvo*

bendras iššūkis, Vengrijos vertinime nustatyta didelių trūkumų, susijusių su pagarba pagrindinėms teisėms vykdant pasienio ir grąžinimo procedūras. Danijos, Norvegijos ir Švedijos konsulatuose taip pat buvo atlikti vertinimai, susiję su jų 2022 m. Šengeno vertinimais vizų politikos srityje, kurie padėjo galiausiai užbaigti dėl COVID-19 pandemijos atidėtus vertinimus. Be to, Mumbajuje (Indija) įvyko vienas neprograminis vizitas dėl Vokietijos, Lenkijos ir Ispanijos konsulatų taikomos bendros vizų politikos.

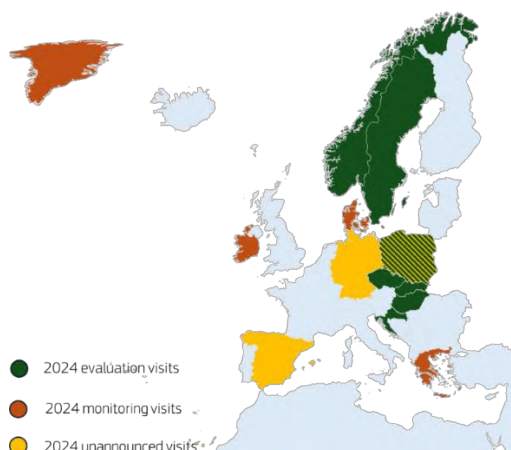
*Vykdant vertinimo veiklą ypatingas dėmesys taip pat buvo skiriamas **padėčiai prie vidaus sienų**. Nors per vertinimo vizitus nė viena iš vertintų Šengeno šalių neatnaujino savo vidaus sienų kontrolės, kai kurias vertintas šalis (t. y. Kroatiją, Lenkiją, Vengriją, Slovakiją ir Čekiją) tokia kontrolė paveikė, nes ją atnaujino kaimyninės šalys. Šengeno koordinatorius taip pat pabrėžė šį svarbų klausimą reguliariuose dvišaliuose ir daugiašaliuose susitikimuose su Šengeno šalimis. Vykdant šį struktūrinį dialogą įvyko 15 šalių, atnaujinusių vidaus sienų kontrolę, ir šalių, kurioms tokia kontrolė daro poveikį, susitikimų. Šiose diskusijose dar kartą patvirtintas tikslinis vidaus sienų kontrolės pobūdis ir suteikta galimybių toliau stiprinti tarpvalstybinį bendradarbiavimą, atsižvelgiant į patobulintas priemones, nustatytas praėjusiais metais įsigaliojusiame Šengeno sienų kodekse.*

*Vykdant sustiprintą **stebėseną** pagal Šengeno vertinimo ir stebėsenos mechanizmą, pakartotiniai vizitai ir tikrinamieji vizitai buvo surengti Graikijoje (dėl 2021 m. nustatytų didelių trūkumų), Airijoje (pirmą kartą vykdant Šengeno vertinimą) ir Danijoje. Visos stebėsenos veiklos rezultatai buvo įtraukti į **2024 m. Šengeno rezultatų suvestinę**, kuri buvo pateikta Šengeno šalims gruodžio mėn. Šengeno tarybos posėdyje.*

*2024 m. taip pat buvo metai, kuriais buvo įgyvendintas vienas iš pagrindinių Europos Vadovų Tarybos nustatytų strateginių prioritetų – atliktas **teminis veiksmingesnio grąžinimo vertinimas**. 2024 m. gruodžio mėn. priėmus ataskaitą sudarytos sąlygos konkrečiai patobulinti grąžinimo sistemas: nustatyti sistemos veiksmingumą ribojantys grąžinimo proceso trūkumai, taip pat kai kurių Šengeno šalių įgyvendinama geriausia praktika, suteikianti bendrų iššūkių įveikimo būdų. Į teminio vertinimo rezultatus taip pat atsižvelgta rengiant Komisijos pasiūlymą dėl naujos grąžinimo teisės aktų sistemos. Jis buvo priimtas 2025 m. kovo 11 d. ir jame pateikiamos veiksmy, kurių reikia imtis, kol įsigalios naujos taisyklės, gairės.*

*Šiais svarbiais metais, kai minime Šengeno susitarimo – vieno iš pagrindinių ES integracijos laimėjimų – 40-ąsias metines ir **žvelgiame į ateitį**, Šengeno vertinimo ir stebėsenos mechanizmas išlieka esminis vykdant Šengeno architektūros įgyvendinimo darbą vietoje. Siekiant atsižvelgti į naująją reglamentavimo sistemą, bus atnaujintas vertinimo klausimynas ir Komisija (glaudžiai bendradarbiaudama su nacionaliniais šalių koordinatoriais) sutelks strateginį dėmesį patikslindama vertinimo aprėptį, kad pirmenybė būtų teikiama didžiausių poveikį darančioms sritims. Tuo pat metu turi būti užtikrinta griežtesnė politinė priežiūra, nes nuolatiniai Šengeno taisyklių įgyvendinimo trūkumai ir toliau trukdo Šengeno erdvei veikti tinkamai. Kad šie trūkumai būtų pašalinti, reikia skubiai imtis konkrečių taisyklių veiksmy.*

1. 2024 m. vertinimo ir stebėsenos veikla

2024 m. vertinimo veikla¹

Praėjusiais metais Komisijos ir Šengeno šalių ekspertai, padedami stebėtojų iš ES agentūrų, organų ir įstaigų², įgyvendino **2024 m. metinę Šengeno vertinimų programą**. Vertintos šalys buvo Kroatija, Lenkija, Vengrija, Slovakija ir Čekija. Atlikusi šiuos vertinimus, Komisija priėmė **Šengeno šalių ataskaitas**, skirtas Kroatijai³ ir Lenkijai⁴, taip pat Vengrijoje nustatytų didelių trūkumų vertinimo ataskaitą. Taip pat baigti Danijos, Norvegijos ir Švedijos vertinimai (jie buvo atidėti dėl apribojimų, susijusių su COVID-19 pandemija).

Atsižvelgiant į regioninę dinamiką, veikiančią šias šalis, visų pirma tas, kurios susiduria su Rusijos keliamomis hibridinėmis grėsmėmis ir Baltarusijos naudojimu migracija kaip ginklu, dideliu migracijos spaudimu ir tarpvalstybiniu nusikalstamumu, ypatingas dėmesys buvo skiriamas šiems prioritetams:

- tvirtam nacionaliniam Šengeno erdvės valdymui kaip būtina sąlygai, kad Šengeno šalys galėtų veiksmingai dalyvauti Šengeno sistemoje ir ją visapusiškai įgyvendinti, naudodamosi veiksmingais politiniais ir administraciniais pajėgumais;
- sustiprintiems sienų valdymo pajėgumams, kad būtų galima veiksmingai kontroliuoti išorės sienas tiek įprastomis aplinkybėmis, tiek krizių metu, įskaitant tvirtą nenumatytų atvejų planavimą ir visapusišką pagarbą pagrindinėms teisėms remiantis Europos integruotu sienų valdymu;

¹ 2024 m. vertinimo veiklos apžvalga: [Šengeno vertinimo ir stebėsenos mechanizmas. Europos Komisija.](#)

² Europos sienų ir pakrančių apsaugos agentūros (FRONTEX), Europos duomenų apsaugos priežiūros pareigūno (EDAPP), Europos Sąjungos pagrindinių teisių agentūros (FRA), Europos Sąjungos teisėsaugos bendradarbiavimo agentūros (Europol) ir Europos Sąjungos didelės apimties IT sistemų laisvės, saugumo ir teisingumo erdvėje operacijų valdymo agentūros (eu-LISA).

³ Šengeno *acquis* taikymo Kroatijoje vertinimas. Santrauka ir rekomendacijos: [Schengen evaluation of Croatia.](#)

⁴ Šengeno *acquis* taikymo Lenkijoje vertinimas. Santrauka ir rekomendacijos: [Schengen evaluation of Poland.](#)

- paskirtį atitinkančioms saugumo iniciatyvoms, įgyvendinamoms su kaimyninėmis Šengeno šalimis, laikantis visapusiško visą maršrutą apimančio požiūrio, pagal kurį pabrėžiamas aktyvus policijos pajėgų bendradarbiavimas ir sklandus keitimasis informacija;
- griežtiems atvykimo iš trečiųjų šalių sąlygų patikrinimams, kurie yra vizų procedūrų dalis, ir asmenų, kuriems neleidžiama pasilikti Šengeno erdvėje, veiksmingų gražinimo procesų įgyvendinimui;
- didelės apimties IT sistemų naudojimui kiekvienam Šengeno proceso etapui paremti, siekiant užtikrinti, kad patobulintos jų funkcijos duotų apčiuopiamų rezultatų stiprinant saugumą, valdant išorės sienas ir palengvinant keitimąsi informacija, tuo pat metu laikantis duomenų apsaugos reikalavimų.

2024 m. šalių vertinimų pagrindinės išvados

Apskritai 2024 m. šalių vertinimuose pabrėžta didėjanti Šengeno architektūros svarba sprendžiant pagrindinius uždavinius, su kuriais susiduria Šengeno šalys ir ES, įskaitant didesnę spaudimą prie išorės sienų, vidaus saugumo valdymą kintančių grėsmių akivaizdoje ir procesų racionalizavimą visose srityse. Šie uždaviniai buvo itin akivaizdūs vertintose šalyse, ypač esančiose prie rytinės ES sienos, kurių regioninė dinamika yra panaši.

Nors kai kurios vertintos šalys padarė didelę pažangą įgyvendindamos Šengeno taisykles, pavyzdžiui, dėl sustiprinto sausumos sienų stebėjimo ir aktyvesnio policijos bendradarbiavimo, kitose šalyse ir toliau susiduriama su sunkumais visapusiškai laikytis aukštų Šengeno standartų. Pažeidžiamumas dažnai atsiranda dėl nepakankamų specializuotų išteklių, strateginių ir veiklos prioritetų neatitikties ir nepakankamo esamų techninių ir teisinių priemonių naudojimo sparčiai kintančioms, saugumui kylančioms tarpvalstybinėms grėsmėms nustatyti ir su jomis kovoti.

2024 m. vertinimuose dar kartą pabrėžiama, kad reikia skubiai teikti pirmenybę Šengeno politikai, procesams ir priemonėms politiniu, strateginiu ir veiklos lygmenimis, kad būtų užtikrintas veiksmingas įgyvendinimas vietoje, taip prisidedant prie gerai veikiančios Šengeno erdvės.

2024 m. vasario mėn. Komisija surengė **neprograminį vizitą** Vokietijos, Lenkijos ir Ispanijos konsulatuose Mumbajuje (Indija), kad įvertintų bendrą vizų politiką. Tikslas buvo įvertinti galimą šio svarbaus centro prieš atvykstant į Šengeno erdvę – vienos iš vietų, kuriose išduodama daugiausia trumpalaikių vizų ir kurioje jų paklausa vis didėja, pažeidžiamumą. Atlikus vertinimą buvo galima įvertinti kai kuriuos skundus, kurių Komisija reguliariai gauna dėl pernelyg ilgo susitikimo laukimo laiko. Dėl jo, be kita ko, gali būti ieškoma palankiausių vizų išdavimo sąlygų. Atsižvelgdama į tai, vertinimo grupė įvertino bendradarbiavimą su išorės paslaugų teikėjais ir konkrečioms šalims būdingus klausimus (pvz., Vokietijos atveju – operacijų centralizavimą Mumbajuje). Atlikus neprograminį vertinimą padaryta išvada, kad

atitinkamuose konsulatuose nenustatyta didelių trūkumų, susijusių su šių trijų Šengeno šalių vizos reikalavimų taikymu, ir kad sprendimai dėl prašymų išduoti vizą iš esmės yra tinkamai pagrįsti. Pasikartojančios problemos, kurioms vis dar reikia skirti dėmesio ir kurių atveju dar reikia gerinti padėtį, be kita ko, yra bendradarbiavimas su išorės paslaugų teikėjais ir IT sistemų, kurios padeda vykdyti vizų išdavimo procedūras, naudojimas.

2024 m. stebėsenos veikla

Nuolatinė stebėseną yra valdymo pastangų nustatyti problemas ir reaguoti pasiekiant realių ir išmatuojamų rezultatų pagrindas. Todėl Šengeno vertinimo ir stebėsenos mechanizmo – taigi ir pačios Šengeno erdvės stabilumo – sėkmė priklauso nuo veiksmingo rekomenduojamų taisyklių priemonių įgyvendinimo. Priemonės yra pritaikytos prie konkrečios padėties kiekvienoje Šengeno šalyje ir jomis siekiama gerinti Šengeno taisyklių taikymą bei užtikrinti, kad kiekviena valstybė narė aiškiai prisidėtų prie kolektyvinės laisvės ir saugumo.

Dėdama pastangas stiprinti Šengeno vertinimų stebėsenos aspektą, Komisija ėmė aktyviau tikrinti Šengeno šalių teikiamas **tolesnių veiksmų ataskaitas**, kad skubiai nustatytų visas įgyvendinimo spragas ir vėlavimą. Dėl Šengeno rezultatų suvestinės Šengeno šalių ataskaitos tapo nuoseklesnės ir reguliaresnės, tačiau tolesnių veiksmų ataskaitos vis dar turi būti pateikiamos laiku. 2024 m. tolesnių veiksmų ataskaitas pateikti vėlavo septynios Šengeno šalys. Siekiant užtikrinti, kad pateikta informacija būtų aktuali, taip pat turi būti stengiamasi gerinti ataskaitų kokybę. Tai suteiks galimybę Komisijai veiksmingai atlikti stebėsenos vaidmenį ir užtikrinti prasmingus mainus nustatant ir pažangą, ir likusias spragas – dėl to bus priimti konkretūs sprendimai.

Stiprindama stebėseną Komisija surengė tikslinius stebėsenos vizitus, įskaitant vieną pakartotinį vizitą, kad įvertintų anksčiau nustatytus rimtus trūkumus, ir tris tikrinamuosius vizitus, kad įvertintų veiksmų planų įgyvendinimo pažangą.

2024 m. pakartotinis vizitas

- **Graikija** (2024 m. lapkričio mėn.). Atsižvelgiant į 2021 m. nustatytus didelius trūkumus, susijusius su juridinės teisės pasilikti neturinčių trečiųjų šalių piliečių grąžinimo procesais ir apsaugos priemonėmis, vizito tikslas buvo įvertinti, kaip įgyvendinamos taisomosios priemonės. Atsižvelgdama į ribotą Graikijos padarytą pažangą, vertinimo grupė padarė išvadą, kad ir toliau esama didelių trūkumų.

2024 m. tikrinamieji vizitai

- **Graikija**. Išorės sienų valdymas (2024 m. rugsėjo mėn.). Šio vizito priežastis buvo ribota pažanga, apie kurią Graikija pranešė po 2021 m. vertinimo. Vizito metu atkreiptas dėmesys į strateginiu lygmeniu ir prie sausumos sienų padarytą nedidelę pažangą, dėl kurios reikia imtis skubių taisyklių priemonių.
- **Danija**. Išorės sienų valdymas (2024 m. gruodžio mėn.). Tikslas buvo įvertinti pokyčius, apie kuriuos pranešė Danijos valdžios institucijos, susijusius su sienų valdymo srities

bendro valdymo ir koordinavimo stiprinimu. Vizito metu patvirtinta, kad padaryta nemaža pažanga, tačiau reikia dėti daugiau pastangų, kad būtų paspartintas visapusiškas sustiprintos sienų valdymo struktūros įgyvendinimas, remiantis išsamia žmoniškųjų išteklių strategija, pagal kurią būtų numatyta pakankamai darbuotojų ir būtų rengiami tinkami mokymai.

- **Airija.** Vidaus saugumas: tolesni veiksmai, susiję su tebevykdomu pirmą kartą atliekamu vertinimu (2024 m. lapkričio mėn.). Vizito metu patvirtinta, kad įgyvendinant Šengeno informacinę sistemą, įskaitant naujas funkcijas, padaryta didelė pažanga didinant ES vidaus saugumą, tačiau policijos bendradarbiavimas pagerėjo nedaug. Reikia dėti daugiau pastangų paspartinti darbą pirmą kartą atliekant Šengeno vertinimą. Tam būtų naudingas tvirtesnis Šengeno erdvės valdymas, kad būtų užtikrintas greitas taisomųjų priemonių įgyvendinimas.

Šiuo metu trijose Šengeno šalyse vis dar yra didelių Šengeno taisyklių įgyvendinimo trūkumų⁵. Šengeno koordinatorius atidžiai stebi padėtį kartu su atitinkamomis nacionalinėmis institucijomis, aktyviai situaciją stebi ir Komisija.

Atsižvelgdama į naujausius valstybių narių pateiktų tolesnių veiksmų ataskaitų vertinimus, **Komisija** Lichtenšteino **veiksmų planus**⁶ Šengeno informacinės sistemos⁷ ir policijos bendradarbiavimo⁸ srityse ir Slovėnijos veiksmų planą⁹, susijusį su duomenų apsaugos reikalavimų laikymusi įgyvendinant Šengeno architektūrą, pagal Šengeno vertinimo reglamento 21 straipsnio 3 dalį **laiko užbaigtais**. Atsižvelgdama į 2024 m. atliktos vertinimo veiklos rezultatus, Komisija Lenkijos veiksmų planus, kurie vertinimo metu dar nebuvo baigti, **laiko formaliai užbaigtais**¹⁰.

2. 2024 m. Šengeno rezultatų suvestinė

2024 m. gruodžio mėn. Šengeno tarybos posėdyje Komisija Šengeno erdvės ministrams pateikė 2024 m. Šengeno rezultatų suvestinę. Rezultatų suvestinė pateikta kartu su pritaikytais strateginiais prioritetais, pabrėžiant padarytą pažangą ir raginant dėti daugiau pastangų svarbiausiose srityse.

⁵ Graikijoje, Prancūzijoje ir Vengrijoje.

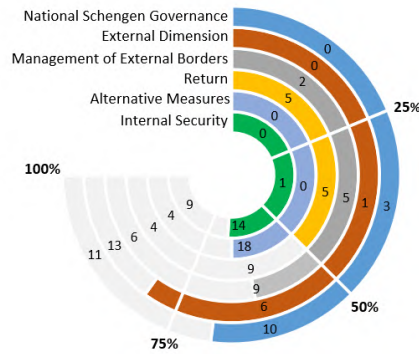
⁶ Veiksmų planai, kurie dar nebuvo laikomi užbaigtais iki 2024 m. periodinių Čekijos, Vengrijos ir Slovakijos vertinimų, bus paskelbti užbaigtais rengiant Šengeno šalių ataskaitas, kurios turi būti priimtos 2025 m.

⁷ Užbaigtas 2024 m. spalio 16 d.

⁸ Užbaigtas 2024 m. lapkričio 1 d.

⁹ Užbaigtas 2024 m. lapkričio 8 d.

¹⁰ C(2024) 8110 *final*, 2024 m. gruodžio 17 d.

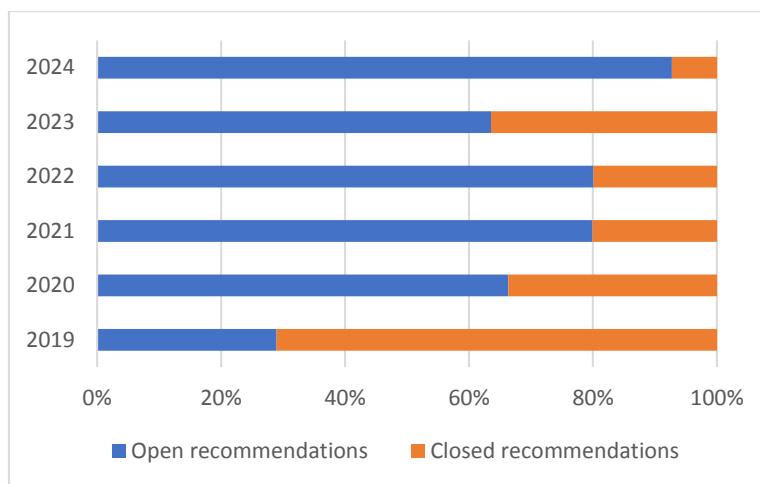

2024 m. Šengeno rezultatų suvestinė (apibendrinimas). Bendra konkrečių aspektų įgyvendinimo padėtis

2024 m. atlikus vertinimo ir stebėsenos veiklos analizę matyti pažanga keliose svarbiose srityse. Kai kurios Šengeno šalys sparčiai darė pažangą įgyvendindamos savo atitinkamus veiksmų planus. Pavyzdžiui, kalbant apie Šengeno vizų politiką, kelios šalys pranešė apie horizontaliuosius patobulinimus šalinant išorės paslaugų teikėjų praktikos trūkumus. Visų pirma Norvegijoje ir Švedijoje, nors 2024 m. jos buvo vertinamos vizų srityje, padaryta didelė pažanga ir beveik baigti įgyvendinti jų veiksmų planai. Kipre taip pat dėta daug pastangų, kad būtų įgyvendintos reikiamos taisomosios priemonės, nemaža pažanga padaryta grąžinimo proceso ir Šengeno informacinės sistemos srityse. Tuo tarpu atlikus Lenkijos ir Vengrijos vertinimus, nors pateikta naujų rekomendacijų, taip pat pabrėžta didelė pažanga įgyvendinant ankstesnio vertinimo ciklo taisomąsias priemones.

Tačiau 2024 m. Šengeno rezultatų suvestinėje taip pat patvirtinta nuolatinė pastaraisiais metais stebima tendencija – **nevienodas** rekomendacijų **įgyvendinimo tempas** nacionaliniu lygmeniu po Šengeno vertinimo. Nors Šengeno rezultatų suvestinėje apžvelgiama įgyvendinimo padėtis tam tikru metu¹¹, tais pačiais metais vertintų Šengeno šalių (todėl tikėtasi, kad jos bus pasiekusios panašius įgyvendinimo etapus) padaryta pažanga vis dar labai skiriasi. Pavyzdžiui, nors dvi iš 2025 m. vertinamų Šengeno šalių beveik visiškai įgyvendino visas rekomendacijas, trečios šalies atveju taip nėra.

¹¹ Laikantis Šengeno rezultatų suvestinės metodikos, į 2024 m. Šengeno rezultatų suvestinę neįtraukti Čekijos, Vengrijos, Lenkijos ir Slovakijos rezultatai, nes šalių ataskaitos su atitinkamomis rekomendacijomis po 2024 m. periodinių vertinimų dar nebuvo priimtos. Bulgarija ir Rumunija taip pat nebuvo įtrauktos, nes jų pirmasis periodinis vertinimas bus atliktas tik antrąjį 2025 m. pusmetį. Neseniai (2023 m. ir 2024 m. pradžioje) įvertintos Šengeno šalys (t. y. Estija, Kroatija, Latvija, Lietuva ir Suomija) dar neturėjo galimybės pateikti nei savo veiksmų planų, į kuriuos įtrauktos planuojamos taisomosios priemonės, kurių reikia imtis, nei pirmųjų tolesnių veiksmų ataskaitų, nes iki termino dar yra laiko.

Šengeno vertinimo rekomendacijų įgyvendinimo padėtis 2025 m. balandžio mėn.

Be to, praėjus keliems metams po to, kai buvo atlikti kelių Šengeno šalių vertinimai, jose ir **toliau esama nemažai ilgalaikių trūkumų**. Daugelis šių trūkumų susiję su pagrindiniais Šengeno sistemos aspektais. Tai mažina Šengeno vertinimo ir stebėsenos mechanizmo veiksmingumą visapusiškai remiant Šengeno erdvės veikimą, saugumą ir vientisumą. To pasekmė – kritinis pažeidžiamumas, kuris, jei nebus greitai pašalintas, gali itin neigiamai paveikti bendrą Šengeno erdvės veikimą.

Horizontalusis elementas, dėl kurio reikia imtis **skubių taisomųjų veiksmų**, yra susijęs su didelės apimties IT sistemų, kuriomis grindžiama Šengeno architektūra, įgyvendinimu – tai pažeidžiamumas, darantis didelį poveikį su sienų valdymu, migracija ir teisėsauga susijusiam saugumui. Tai bent pusėje vertintų šalių nustatytas didelis trūkumas. Nepaisant patobulintų Šengeno informacinės sistemos funkcijų, kuriomis siekiama stiprinti saugumą ir racionalizuoti procedūras, visas jų potencialas dar neišnaudotas, nes Šengeno šalys nesinaudoja sistema pagal jos reikalaujamus standartus ir pajėgumus. Pavyzdžiui, penkios šalys vis dar neteikia perspėjimų dėl pažeidžiamų asmenų, tokių kaip vaikai, kuriems kyla rizika būti pagrobtiems, o 75 proc. tokių perspėjimų pateikia viena šalis. Tik 16 šalių sukūrė perspėjimus dėl tikslinių patikrinimų, todėl sistemoje yra esminių spragų. Vykdam šiuos patikrinimus galima gauti informacijos apie asmenis ar susijusius daiktus baudžiamojo persekiojimo už nusikalstamas veikas ir grėsmių visuomenės ar nacionaliniam saugumui prevencijos tikslais. Šios spragos daro poveikį visos Šengeno erdvės saugumui.

Be to, Šengeno šalys į sistemą neįtraukia pakankamai esminių duomenų, net jei tokia informacija yra lengvai prieinama nacionaliniu lygmeniu. 2025 m. pradžioje buvo pateikta apie 1,7 mln. perspėjimų dėl asmenų, iš kurių tik į maždaug 900 000 perspėjimų (52 proc.) buvo įtrauktos nuotraukos ir tik į maždaug 600 000 perspėjimų (35 proc.) buvo įtraukti pirštų atspaudai. Šios didelės spragos labai trukdo šalims nustatyti asmenis, visų pirma tuos, kurie kelia grėsmę saugumui. Be to, kartais valstybės narės turi tobulinti tam tikrus didelės apimties IT sistemų duomenų apsaugos reikalavimus ir sustiprinti tų reikalavimų stebėseną. Šių trūkumų šalinimas yra ne tik techninė būtinybė, bet ir esminis reikalavimas siekiant užtikrinti Šengeno erdvės vientisumą ir saugumą.

Komisija ragina visas Šengeno šalis vykdyti veiksmingus tolesnius veiksmus, susijusius su 2024 m. Šengeno rezultatų suvestinių rezultatais, ir prireikus aktyviai bendradarbiauti su Šengeno koordinatoriumi. Kai rekomendacijos Šengeno šalims turi **finansinio poveikio**, Komisija ragina tas šalis teikti pirmenybę jų įgyvendinimui nacionalinėse ES fondų¹² programose. Nors turima daug finansinių išteklių, ES finansavimas dažnai nėra skiriamas ten, kur jo reikia labiausiai. Šengeno vertinimo rekomendacijas, pažeidžiamumo vertinimus ir finansavimą pagal naują daugiametę finansinę programą reikia susieti glaudžiau.

3. 2024 m. teminiai Šengeno vertinimai

Vykdamas teminius Šengeno vertinimus suteikiama unikali galimybė konkrečiu momentu įvertinti Šengeno taisyklių įgyvendinimo padėtį visose Šengeno šalyse ir palyginti su panašiais iššūkiais susiduriančių šalių praktiką.

Teminis veiksmingesnio gražinimo vertinimas

Praėjusiais metais Europos Vadovų Taryba paragino imtis ryžtingų veiksmų visais lygmenimis, kad būtų palengvintas, **padidintas ir paspartintas gražinimas** iš ES, naudojantis visa taikytina ES politika, priemonėmis ir įrankiais. Veiksmingesnis galiojančių gražinimo teisės aktų įgyvendinimas kartu su tolesniu darbu, susijusiu su bendru požiūriu į gražinimą, taip pat padeda greičiau ir veiksmingiau įgyvendinti Migracijos ir prieglobsčio paktą.

Reaguojant į šį raginimą imtis veiksmų, 2024 m. buvo atliktas ir užbaigtas **teminis Šengeno vertinimas veiksmingesnio gražinimo srityje**. Ataskaita buvo priimta 2024 m. gruodžio mėn. ir joje pateikta kompleksinė dabartinių priemonių, kurios gali padėti siekti šio tikslo, įskaitant Europos sienų ir pakrančių apsaugos pajėgų reglamentą, Gražinimo direktyvą, Šengeno sienų kodeksą ir Šengeno informacinę sistemą, analizė.

Vertinimo grupę sudarė 15 Šengeno šalių ekspertų, du Komisijos ekspertai ir po vieną stebėtoją iš FRONTEX ir Pagrindinių teisių agentūros. Grupė dirbo visus 2024 m., kad atliktų išsamią analizę, ir surengė vizitus į Italiją, Norvegiją ir Nyderlandus, kad įvertintų praktiką, kurios dėl specifinio pobūdžio nebuvo galima veiksmingai įvertinti nuotoliniu būdu.

Vertinime atkreiptas dėmesys į gražinimo procesą, kurie taikomi įvairiems trečiųjų šalių piliečiams, sudėtingumą, įskaitant:

- asmenis, teisėtai atvykstančius į Šengeno erdvę, bet užsibuvusius ilgiau nei numatyta jų leidime arba nei nustatytas teisėtas buvimo šalyje laikas (pvz., piliečiai, kuriems taikomas bevizis režimas);
- neteisėtai atvykstančius ir prie išorės sienų sulaikytus asmenis ir

¹² Integruoto sienų valdymo fondas (Sienų valdymo ir vizų priemonė), Prieglobsčio, migracijos ir integracijos fondas ir Vidaus saugumo fondas.

- asmenis, sulaikytus Šengeno šalies teritorijoje dėl neteisėto buvimo po teisėto arba neteisėto atvykimo.

Veiksmingos grąžinimo priemonės yra viena iš tvariausių vidaus sienų neturinčios laisvės, saugumo ir teisingumo erdvės apsaugos priemonių.

Atsižvelgiant į įvairius susijusius suinteresuotuosius subjektus, procesus ir mechanizmus, teminėje Šengeno vertinimo ataskaitoje pabrėžiama grąžinimo, kaip vienos iš pagrindinių Europos integruoto sienų valdymo dalių, svarba. Siekiant šio tikslo itin svarbus veiksmingas tarpžinybinis bendradarbiavimas nacionaliniu ir Europos lygmenimis, taip pat pakankamas pasirengimas ir geresnis keitimasis informacija. Tai būtina tiek siekiant priimti sprendimus veiksmingai ir remiantis informacija, tiek užtikrinant sprendimų grąžinti vykdymą. Visa tai galima palengvinti naudojant Šengeno informacinę sistemą. Ataskaitoje nustatyti bendri uždaviniai, susiję su pagrindiniais grąžinimo proceso etapais, įskaitant jo inicijavimą, trečiųjų šalių piliečių tapatybės nustatymą, savanorišką grįžimą ir priverstinį grąžinimą, taip pat su bendradarbiavimo struktūromis ir mechanizmais, kuriais remiami šie procesai.

Remdamasi vertinimo ataskaita, Taryba priėmė rekomendacijas, kaip spręsti nustatytus bendrus uždavinius¹³. Vertinimo ataskaitoje taip pat nurodoma kai kurių Šengeno šalių geriausia praktika, kuri gali padėti įgyvendinti taisomąsias priemones.

Į teminio vertinimo rezultatus atsižvelgta 2025 m. kovo mėn. Komisijos pateiktame pasiūlyme dėl naujo bendro požiūrio į grąžinimą¹⁴. Jie sudaro nacionalinių grąžinimo sistemų tobulinimo veiksmų gaires, kol bus visiškai įdiegta nauja teisės aktų sistema.

Tolesni veiksmai, susiję su teminiu Europos integruoto sienų valdymo (EISV) vertinimu

Integruotas sienų valdymas yra vienas iš pagrindinių ES tikslų, kaip nustatyta Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 77 straipsnio 2 dalies d punkte. Juo siekiama palengvinti sienos kirtimą ir užtikrinti vienodą aukšto lygio sienų kontrolę prie ES išorės sienų, taip prisidedant prie ES vidaus saugumo ir veiksmingo migracijos valdymo, kartu gerbiant pagrindines teises. Jis grindžiamas keturių pakopų patekimo kontrolės modeliu, kurį sudaro priemonės trečiosiose šalyse, tokios kaip pagal bendrą vizų politiką taikomos priemonės, kartu su kaimyninėmis trečiosiomis šalims taikomos priemonės, sienų kontrolės priemonės prie išorės sienų, rizikos analizė bei Šengeno erdvėje ir grąžinimo srityje taikomos priemonės.

2019–2020 m. buvo atliktas Šengeno šalių nacionalinių integruoto sienų valdymo strategijų teminis vertinimas. Atlikus teminį vertinimą, Taryba priėmė sprendimą, kuriame pateikiama

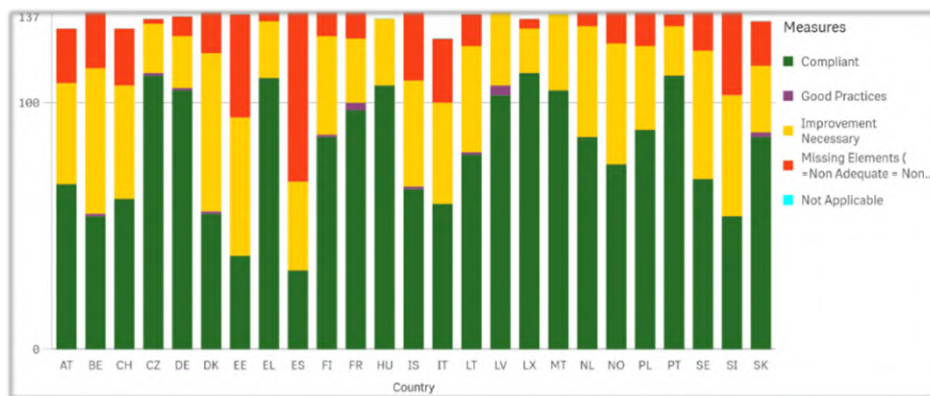
¹³ 2025 m. kovo 6 d. Tarybos įgyvendinimo sprendimas, kuriuo pateikiamos rekomendacijos reaguojant į nustatytas bendras tobulintinas sritis, apibūdintas 2024 m. Šengeno teminiame vertinime „Nacionalinių spragų šalinimas. Veiksmingos ES grąžinimo sistemos kūrimas taikant bendrus sprendimus ir novatorišką praktiką“.

¹⁴ Pasiūlymas dėl Europos Parlamento ir Tarybos reglamento, kuriuo nustatoma bendra Sąjungoje neteisėtai esančių trečiųjų valstybių piliečių grąžinimo sistema ir panaikinami Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2008/115/EB, Tarybos direktyva 2001/40/EB ir Tarybos sprendimas 2004/191/EB, (COM(2025) 101 *final*).

rekomendacija dėl trūkumų, nustatytų atliekant 2019–2020 m. valstybių narių nacionalinių integruoto sienų valdymo strategijų teminį vertinimą, šalinimo¹⁵. Rekomendacijoje nustatyti svarbiausi aspektai, į kuriuos šalys turi atsižvelgti peržiūredamos savo nacionalines strategijas.

2024 m. antrąjį pusmetį Komisijos ir Šengeno šalių ekspertai¹⁶ kartu su Europos sienų ir pakrančių apsaugos agentūros FRONTEX stebėtoju nagrinėjo iki šiol padarytą pažangą. Jie analizavo, koku mastu peržiūrėtos nacionalinės strategijos derėjo su ES politikos prioritetais, daugiausia dėmesio skirdami valdymo mechanizmams, išteklių planavimui ir strateginiams tikslams. Naudojant 140 rodiklių, atliekant vertinimą nustatyta, koku mastu buvo įgyvendintos ankstesnio vertinimo rekomendacijos, ir nustatytos sritys, kurioms vis dar reikia skirti daugiau dėmesio.

Ši išsami analizė yra pagrindinė priemonė Šengeno valdymo nuoseklumui ir veiklos veiksmingumui didinti ir Europos integruoto sienų valdymo įgyvendinimui stiprinti ES ir nacionaliniu lygmenimis.

Vertinimo rezultatai

Iš rezultatų matyti, kad padėtis labai pagerėjo, o tai rodo, kad šalys yra tvirtai įsipareigojusios daryti pažangą, atsižvelgdamos į Europos daugiametės strateginės politikos ciklą. Pagrindiniai patobulinimai nuo 2019–2020 m. vertinimo apima griežtesnius valdymo mechanizmus tiek nacionaliniu, tiek ES lygmenimis, nuoseklesnį rizika grindžiamą požiūrį į sienų kontrolę ir geresnį strateginį finansinių išteklių planavimą. Visų pirma vienu iš pagrindinių nacionalinių strategijų elementų tapo grąžinimo komponentas, sustiprinantis integruotą požiūrį, nes taip pat integruojamas migracijos valdymas. Vis dėlto vis dar reikia tolesnio derinimo. Kitas svarbus žingsnis į priekį – didesnis dėmesys vidaus saugumui, kuris dabar yra vienas iš pagrindinių integruoto sienų valdymo visose Šengeno šalyse ramsčių.

Tačiau vis dar yra spragų. Nacionalinėse strategijose dažnai trūksta suderinimo su pajėgumų – ypač žmogiškųjų išteklių, mokymo ir investicijų į infrastruktūrą ir įrangą – planavimu. Be to, tarpžinybinis bendradarbiavimas tebėra fragmentiškas, o tai riboja valdymo struktūrų veiksmingumą. Šie jau ankstesniame vertinime nustatyti nuolatiniai trūkumai aiškiai rodo, kad

¹⁵ 2021 m. kovo 8 d. Tarybos dokumentas 6755/21.

¹⁶ Belgijos, Graikijos, Italijos, Nyderlandų, Portugalijos, Prancūzijos, Rumunijos, Vengrijos ir Vokietijos, vadovaujant Norvegijai.

reikia tolesnės integracijos ir strateginio koordinavimo, kad būtų užtikrinta tikrai vieninga ir atspari Europos integruoto sienų valdymo sistema.

Tolesni veiksmai, susiję su teminiu prekybos į Šengeno erdvę įvežamais narkotikais vertinimu

Atsižvelgiant į tai, kad labai išaugo prekyba į ES įvežamais narkotikais, kaip matyti iš konfiskuoto rekordinio kokaino kiekio¹⁷, 2023 m. vasario–lapkričio mėn. buvo atliktas teminis vertinimas siekiant nustatyti geriausią praktiką, susijusią su šalių nacionaliniais pajėgumais kovojant su prekyba į ES įvežamais narkotikais. Todėl 2024 m. kovo mėn. Taryba priėmė įgyvendinimo sprendimą¹⁸, kuriame pateikiama rekomendacija dėl 2023 m. teminiame Šengeno vertinime nustatytos geriausios praktikos įgyvendinimo.

Atsižvelgiant į tai, kad pagrindinis šio teminio Šengeno vertinimo tikslas buvo nustatyti geriausią praktiką, Šengeno šalys paragintos įvertinti šios praktikos įtraukimo į savo nacionalines sistemas pridėtinę vertę ir įgyvendinamumą, prireikus konsultuojantis su šalimis, kurios ją jau įgyvendino.

Iš 27 įvertintų valstybių narių ir asocijuotųjų šalių visos šalys, išskyrus vieną, Komisijai ir Tarybai pateikė veiksmų planus. Komisija gavo veiksmų planus iš Austrijos, Belgijos, Čekijos, Danijos, Estijos, Graikijos, Islandijos, Ispanijos, Italijos, Kroatijos, Latvijos, Lenkijos, Lichtenšteino, Lietuvos, Liuksemburgo, Maltos, Nyderlandų, Norvegijos, Portugalijos, Slovakijos, Slovėnijos, Suomijos, Švedijos, Šveicarijos, Vengrijos ir Vokietijos.

2024 m. Komisija peržiūrėjo¹⁹ pateiktus veiksmų planus, kad patikrintų, ar įgyvendinama Tarybos rekomendacija, kuria reikalaujama, kad šalys išanalizuotų ir apsvarstytų per teminį vertinimą nustatytos geriausios praktikos įgyvendinimą savo atitinkamose nacionalinėse sistemose.

Remiantis pateiktais veiksmų planais, valstybės narės, kurios ketina įgyvendinti arba jau įgyvendino didžiausią geriausios praktikos pavyzdžių skaičių, yra Austrija, Belgija, Čekija, Danija, Estija, Graikija, Kroatija, Malta ir Nyderlandai. Be to, geriausia neteisėtų narkotikų srautų nustatymo praktika rodo, kad jos bendras įgyvendinimo lygis yra aukščiausias, o kartu – tvirtą kolektyvinį įsipareigojimą nustatyti neteisėtų narkotikų srautus į Šengeno erdvę ir padarytą didelę pažangą. Kita vertus, geriausios kliūčių kūrimo ir logistikos centrų atsparumo didinimo praktikos bendras įgyvendinimo lygis yra labai žemas – tai aiškiai rodo didelius sunkumus, kurių gali kilti dėl ribotų išteklių, veiklos sudėtingumo arba skirtingų nacionalinių prioritetų. Tai, kad šioje srityje nepadaryta reikšmingos pažangos, kelia ypač didelį

¹⁷ Ketvirta išsami neteisėtų narkotikų rinkų Europos Sąjungoje apžvalga, kurią atliko Europolas ir Europos narkotikų ir narkomanijos stebėsenos centras (EMCDDA, 2024 m. liepos mėn. pervadintas Europos Sąjungos narkotikų agentūra (EUDA)).

¹⁸ 2024 m. kovo 5 d. Tarybos įgyvendinimo sprendimas, kuriame pateikiama rekomendacija, kaip įdiegti geriausią praktiką, nustatytą atliekant valstybių narių gebėjimų kovoti su prekyba į Sąjungą įvežamais narkotikais policijos bendradarbiavimo, išorės sienų apsaugos ir IT sistemų valdymo srityje 2023 m. teminį Šengeno vertinimą.

¹⁹ Pagal Reglamento (ES) 2022/922 21 straipsnio 2 dalies pirmą pastraipą.

susirūpinimą atsižvelgiant į strateginę logistikos centrų svarbą – jie yra kritiniai pažeidžiami taškai kovojant su prekyba narkotikais. Šioms problemoms spręsti reikės didesnio koordinavimo, tikslinio finansavimo ir didesnės techninės paramos šalims, kurioms kyla sunkumų šioje srityje.

Remdamasi veikslių planuose pateikta informacija, **Komisija visus pateiktus veikslių planus laiko užbaigtais**, išskyrus vieną išimtį. Geriausios praktikos įgyvendinimas ir toliau bus stebimas atliekant periodinius Šengeno vertinimus pagal daugiametę vertinimo programą ir kaip nustatyta Tarybos įgyvendinimo sprendime.

4. Padėtis prie vidaus sienų

2025 m. sausio 1 d. buvo panaikinta vidaus sausumos sienų su Rumunija ir Bulgarija kontrolė ir liko tik viena ES valstybė narė – Kipras, – kurios vidaus sienų kontrolę dar reikia panaikinti.

2024 m. liepos 10 d. įsigaliojo peržiūrėtas Šengeno sienų kodeksas²⁰, kuriuo nustatoma nauja vidaus sienų kontrolės atnaujinimo sistema, peržiūrėti terminai ir nustatyti griežtesni stebėsenos ir ataskaitų teikimo reikalavimai. Remdamasi šiomis naujomis taisyklėmis, Komisija priėmė įgyvendinimo sprendimus, kuriais šalims sukuriamas šablonas pranešti apie vidaus sienų kontrolės atnaujinimą arba pratęsimą ir vienodas pranešimo apie vidaus sienų kontrolės atnaujinimą arba pratęsimą formatus²¹.

Nuo iš dalies pakeisto Šengeno sienų kodekso įsigaliojimo **savo vidaus sienų kontrolę atnaujino 10 Šengeno šalių**²². Šešios valstybės narės (t. y. Austrija, Danija, Norvegija, Prancūzija, Švedija ir Vokietija) dar prieš įsigaliojant iš dalies pakeistam Šengeno sienų kodeksui jau ilgą laiką vykdė sienų kontrolę. Vėliau Vokietija išplėtė geografinę šios kontrolės taikymo sritį, į ją įtraukdama visas savo vidaus sienas. Nyderlandai pirmą kartą pranešė apie sienų kontrolės atnaujinimą prie visų savo sausumos ir oro sienų. Bulgarijoje panaikinus vidaus sienų kontrolę kaip prevencinę priemonę laikinai atnaujinta vidaus sienų kontrolė prie jos sausumos sienų.

Naujus terminus ir ataskaitų teikimo prievoles Komisija taiko visiems atnaujinimams ir pratęsimams, apie kuriuos pranešta nuo iš dalies pakeisto kodekso įsigaliojimo.

Tęsdama dialogą vidaus sienų kontrolės klausimais, Komisija palaikė glaudžius ryšius su šalimis, kurios atnaujino vidaus sienų kontrolę, taip pat su šalimis, kurias paveikė tokių priemonių atnaujinimas. Šios diskusijos paskatino atitinkamą šalį, Komisiją ir Šengeno šalis keistis informacija. Komisija pabrėžė, kad šalys privalo priimti rizikos mažinimo priemones,

²⁰ 2016 m. kovo 9 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2016/399 dėl taisyklių, reglamentuojančių asmenų judėjimą per sienas, Sąjungos kodekso (Šengeno sienų kodeksas).

²¹ 2025 m. vasario 14 d. Komisijos įgyvendinimo sprendimas (ES) 2025/315, kuriuo nustatomas pranešimo apie laikiną vidaus sienų kontrolės atnaujinimą arba pratęsimą šablonas, (C/2025/902); 2025 m. vasario 14 d. Komisijos įgyvendinimo sprendimas (ES) 2025/308, kuriuo pagal Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) 2016/399 33 straipsnį nustatomas vienodas vidaus sienų kontrolės atnaujinimo arba pratęsimo ataskaitos formatus, (C/2025/905).

²² Apžvalga: [Laikinas sienų kontrolės atnaujinimas. Europos Komisija](#).

kad kuo labiau apribotų sienų kontrolės poveikį tarpvalstybinėms kelionėms, krovinių vežimo operacijoms²³ ir pasienio regionų veikimui. Diskusijose taip pat daug dėmesio skirta tolesnei pažangai vykdant tolesnius veiksmus, susijusius su 2023 m. lapkričio mėn. Komisijos rekomendacijomis dėl alternatyvių priemonių didelėms grėsmėms viešajai tvarkai ir nacionaliniam saugumui šalinti²⁴.

Be to, 2024 m. atliekant Šengeno vertinimus apsilankyta policijos ir muitinių bendradarbiavimo centruose ir policijos nuovadose vidaus pasienio regionuose. Šių vizitų tikslas – patikrinti, ar struktūromis ir procedūromis užtikrinamas savalaikis keitimasis informacija ir veiksmingos bendros operacijos, kuriomis sprendžiami tarpvalstybinio nusikalstamumo, neteisėtos migracijos ir grėsmių visuomenės saugumui klausimai. Bendras šių vertinimų tikslas buvo a) užtikrinti veiksmingą teisėsaugos institucijų dalijimąsi informacija ir operatyvinį bendradarbiavimą, taip didinant vidaus saugumą, ir b) nustatyti sritis, kurias reikia tobulinti arba kuriose reikia imtis taisomųjų veiksmų. Per šią stebėsenos veiklą ir diskusijas paaiškėjo, kad patikrinimai yra nesisteminiai.

Komisija taip pat siekia užtikrinti, kad atnaujinta vidaus sienų kontrolė ypač smarkiai nepaveiktų nė vienos Šengeno šalies ar pasienio regiono, visų pirma tų, kurių geografinė padėtis yra išskirtinė. Tais atvejais, kai vidaus sienų kontrolės atnaujinimas sukelia didelių nepatogumų asmenų ir įmonių kasdieniam gyvenimui, imamasi atitinkamų veiksmų.

Komisija taip pat skatino Šengeno šalių operatyvinį bendradarbiavimą, kad būtų veiksmingiau ir efektyviau sprendžiami valstybėms narėms susirūpinimą keliantys saugumo ir migracijos klausimai. Komisija taip pat skatino plėtoti regioninį bendradarbiavimą migracijos maršrutuose, aktyviai bendradarbiaudama ir su trečiosiomis šalimis. Siekdamas užtikrinti greitą, bet taip pat tvarkingą neteisėtų migrantų grąžinimą prie vidaus sienų, Šengeno šalys privalo taikyti savo jau turimus dvišalius readmisijos susitarimus arba susitarti dėl operatyvinių priemonių, kad būtų įgyvendinta iš dalies pakeistame Šengeno sienų kodekse nustatyta perdavimo procedūra.

Nuo tada, kai įsigaliojo iš dalies pakeistas Šengeno sienų kodeksas, iki šiol vidaus sienų kontrolę pratęsė viena valstybė narė – Vokietija. Liuksemburgo prašymu Komisija jau pradėjo konsultacijas²⁵. Buvo surengti operatyvinio ir ministrų lygmens susitikimai, kurių tikslas – šalinti praktines kliūtis tarpvalstybiniams srautams ir didinti bendradarbiavimą alternatyvių operatyvinių priemonių srityje. Komisija ir toliau yra įsipareigojusi laikytis laisvo judėjimo ir saugumo principų visoje Šengeno erdvėje ir prireikus per būsimą Šengeno ciklą imsis tolesnių veiksmų, be kita ko, teikdama nuomones, kaip nustatyta peržiūrėtame Šengeno sienų kodekse.

²³ Pagal Komisijos komunikatą dėl žaliųjų koridorių kirsdamas transeuropinio transporto tinklo (TEN-T) vidaus sienas krovinių transporto priemonės iš viso turėtų užtrukti ne ilgiau kaip 15 minučių, nepriklausomai nuo jų vežamų prekių. Komisija toliau rengė susitikimus su Nacionalinių transporto kontaktinių centrų tinklu tais atvejais, kai buvo nustatyta galimų problemų, kurios galėtų neigiamai paveikti vežėjų kelių transportu srautą vidaus rinkoje.

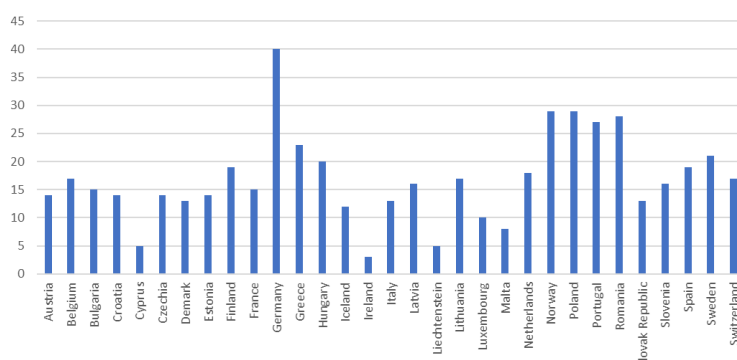
²⁴ 2023 m. lapkričio 23 d. Komisijos rekomendacija dėl valstybių narių bendradarbiavimo atsižvelgiant į dideles grėsmes vidaus saugumui ir viešajai tvarkai erdvėje be vidaus sienų kontrolės (C(2023) 8139 *final*).

²⁵ Pagal Reglamento (ES) 2016/399 27a straipsnį.

5. Šengeno vertinimo ir stebėsenos priemonės

2024 m. lapkričio mėn. Komisija sudarė **2025 m. Šengeno vertintojų rezervą**. Pagal Šengeno vertinimo ir stebėsenos mechanizmo reikalavimus beveik visos Šengeno šalys paskyrė bent po vieną ekspertą. To nepadarė tik viena šalis, savo sprendimą pagrįsdama tuo, kad toks paskyrimas iš esmės paveiktų nacionalinių užduočių vykdymą²⁶, todėl ji negali paskirti bent po vieną ekspertą kiekvienai Šengeno sistemos sričiai²⁷.

Iš viso, atsižvelgiant į bendruosius ir konkrečius kriterijus, nustatytus Reglamente (ES) 2022/922 ir atitinkamame Šengeno šalims pateiktame kvietime²⁸, buvo paskirti 545 nacionaliniai ekspertai, iš kurių **525 nacionaliniai ekspertai** buvo atrinkti į 2025 m. rezervą.

Atrinktų kiekvienos Šengeno šalies ekspertų skaičius (2025 m.)

Siekiant užtikrinti aukštą vertinimo ir stebėsenos veiklos ekspertų rezervo kokybę, **2024 m. parengta Šengeno vertinimo mokymo strategija**. Strategijoje išdėstyti pagrindiniai Šengeno vertinimo mokymo veiklos aspektai, grindžiami trumpalaikiais ir vidutinio laikotarpio tikslais, siekiant įgyvendinti nuoseklią bendros ir integruotos Šengeno vertinimo mokymo sistemos metodiką. Ja, be kita ko, siekiama parengti bendrą visos mokymo veiklos mokymo programą, sustiprinti mokymo įgyvendinimo valdymą ir racionalizuoti stažuotojų atranką, taip gerinant sinergiją su Šengeno vertintojų rezervu. 2024 m. pagal šią bendrą sistemą įgyvendinus pirminio mokymo veiklą kaip Šengeno vertintojai **buvo parengti ir sertifikuoti 90 ekspertų**.

2025 m. sausio mėn. įvyko trečiasis **šalių koordinatorių ir vadovaujančių ekspertų praktinis seminaras**, kuriame dalyvavo Šengeno šalių ir Komisijos paskirti šalių koordinatoriai kartu su 2024 m. ir 2025 m. vertinimams paskirtais vadovaujančiais ekspertais. Daugiau kaip 40 vyresniųjų ekspertų iš Šengeno šalių, atstovaujančių daugiau kaip 500 Šengeno vertintojų bendruomenei, strategiškai pasikeitė nuomonėmis apie Šengeno erdvės ateitį, visų pirma apie tai, kaip sustiprinti valdymo sistemą tiek Europos, tiek nacionaliniu lygmenimis. Praktiniame seminare taip pat buvo siekiama parengti nacionalinius šalių koordinatorius ir vadovaujančius ekspertus 2025 m. Šengeno vertinimo veiklai.

6. Žvelgiant į ateitį. 2025 m. vertinimo ir stebėsenos veikla

²⁶ Pagal Reglamento (ES) 2022/922 17 straipsnio 2 dalį.

²⁷ Danija nepaskyrė policijos bendradarbiavimo srities eksperto.

²⁸ Reglamento (ES) 2022/922 15 straipsnio 1 dalis.

2025 m. minimos 1985 m. birželio 14 d. pasirašyto Šengeno susitarimo **40-osios metinės**. Ši svarbi sukaktis visus metus bus matyti Šengeno erdvės valdymo darbotvarkėje. Ji dar kartą patvirtina, kad Šengeno erdvė yra mūsų kolektyvinio laimėjimo – saugios ir vieningos Europos, naudingos tiek Europos piliečiams, tiek įmonėms, – simbolis. Mums minint šį svarbų pasiekimą, Šengeno erdvė ir toliau bus vienas iš svarbiausių Komisijos prioritetų ir itin svarbus strateginis turtas veikiant kintančioje geopolitinėje aplinkoje.

Šengeno vertinimo ir stebėsenos mechanizmu ir toliau bus atsižvelgiama į dinamišką ir kintantį Šengeno projekto pobūdį, užtikrinant jo atsparumą ir veiksmingumą kintančioje aplinkoje. Priimti nauji teisiniai reikalavimai, visų pirma, grindžiami Migracijos ir prieglobsčio paktu (pvz., Tikrinimo reglamentas, Gražinimo pasienio procedūros reglamentas) ir susiję su naująja skaitmenine architektūra, kuria remiamas sienų valdymas ir Šengeno erdvės vidaus saugumas, (pvz., sąveikumo reglamentai, ETIAS procedūros, teisėsaugos prieiga prie AIS, ETIAS, sąveikumas, Direktyva dėl keitimosi informacija).

Be to, 2025 m. Komisija, konsultuodamasi su Šengeno šalimis ir atitinkamomis ES įstaigomis, peržiūrės²⁹ **standartinį Šengeno klausimyną**. Atnaujintu klausimynu taip pat bus sustiprinti strateginiai aspektai, kuriais grindžiamas geras Šengeno erdvės veikimas, tokie kaip Šengeno erdvės valdymas ir susijusių ES finansinių priemonių naudojimas.

Pagal 2023–2029 m. daugiametę vertinimo programą bus įgyvendinama **2025 m. metinė vertinimo programa**³⁰. Ji apima periodinius Šveicarijos, Slovėnijos ir Austrijos vertinimus, taip pat Bulgarijos ir Rumunijos vertinimus po jų visapusiškos integracijos į Šengeno erdvę be vidaus sienų kontrolės. Kalbant apie 2025 m. **stebėsenos veiklą**, Komisija planuoja surengti vizitus į Prancūziją (jau surengtas 2025 m. kovo mėn.), Graikiją (2025 m. rugsėjo mėn.) ir Portugaliją.

	Sausis	Vasaris	Kovas	Balandis	Gegužė	Birželis	Liepa Rugpjūtis	Rugsėjis	Spalis	Lapkritis	Gruodis
Periodinis vertinimas	Šveicarija		Slovėnija		Austrija			Rumunija		Bulgarija	
Pirmą kartą atliekamas vertinimas											
Teminis vertinimas											

Atsižvelgdama į konkretų **teminių vertinimų** vaidmenį nustatant ir sprendžiant kompleksinius Šengeno erdvės uždavinius, tokius kaip prekyba narkotikais ir gražinimas per pastaruosius dvejus metus, Komisija, pasikonsultavusi su Šengeno šalimis, mano, kad 2026 m. yra tinkamas metas pradėti kitą teminį vertinimą. Atsižvelgiant į Ukrainoje tebevykstantį karą ir nuolat didelę saugumo riziką, šiuo vertinimu būtų siekiama nustatyti Šengeno sienų ir saugumo

²⁹ Pagal Reglamento (ES) 2022/922 14 straipsnį.

³⁰ 2025 m. metinė vertinimo programa: [Metinis vertinimas](#).

struktūros spragas ir pažeidžiamumą, kad būtų sustiprinta jos darna ir padidintas bendras vidaus saugumo lygis.

Be to, 2025 m. Komisija tęs tolesnių veiksmų, susijusių su dar pirmą kartą atliekamais Šengeno vertinimais, stebėseną, kad paskatintų pagerinti abiejų atitinkamų šalių techninę parengtį. **Kipro** atveju būtini vizitai³¹ vis dar galėtų įvykti 2025 m., jei Kipro valdžios institucijos įgyvendins reikiamas taisomas priemones. **Airijos** atveju Komisija 2025 m. pirmąjį pusmetį ketina paskelbti Šengeno ataskaitą dėl teisinio bendradarbiavimo baudžiamosiose bylose, bendradarbiavimo kovos su narkotikais srityje ir Šengeno konvencijos 26 straipsnio. Jei rezultatai bus teigiami ir taisomosios priemonės kitose susijusiose srityse – visų pirma policijos bendradarbiavimo srityje – bus greitai įgyvendintos, tai suteiks Tarybai galimybę leisti šias nuostatas įgyvendinti Airijoje ir paskatins aktyvesnį bendradarbiavimą Šengeno klausimais.

2025 m. Komisija taip pat didins pastangas remti sklandų Šengeno reikalavimų integravimą šalyse, siekiančiose įstoti į ES. Kadangi **ES šalys kandidatės** yra Šengeno erdvės šalys kandidatės, ES plėtros procesas daro didelį poveikį Šengeno erdvei. ES šalys kandidatės privalo įvykdyti visus Šengeno reikalavimus iki įstojimo į ES, net jei kai kurios Šengeno teisės, pavyzdžiui, visapusiška aktyvi prieiga prie visų informacinių sistemų, teisė išduoti Šengeno vizas ir teisė panaikinti vidaus sienų kontrolę, bus taikomos tik vėlesniame etape. Komisija glaudžiai bendradarbiaus su šalimis kandidatėmis, kad iki jų įstojimo į ES Šengeno sistema būtų parengta naudoti visapusiškai veikiančioje nacionalinėje Šengeno valdymo sistemoje. Tam reikia tvirtai pasirengti, įskaitant Šengeno veiksmų planų įgyvendinimą, kaip nustatyta 2024 m. komunikate dėl ES plėtros politikos³².

Galiausiai, kalbant apie mokymą, įgyvendinus **bendrą mokymo programą** 2024 m. pirminio mokymo kursuose padėtas tvirtas būsimų mokymų rengimo pagrindas. Kita pirminio mokymo veikla numatyta 2025 m. pavasarį, vasarą ir rudenį.

³¹ Reglamento (ES) 2022/922 23 straipsnis.

³² Komisijos komunikatas Europos Parlamentui, Tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui „2024 m. komunikatas dėl ES plėtros politikos“ (COM(2024) 690 *final*).